

KĄ GALIME PADARYTI, KAD REMDAMIESI JA-CHRODIS

projektu suplanuotume ir įgyvendintume praktiką, skirtą sumažinti lėtinių ligų našlą?

Akivaizdu, kad Europos sveikatos sistemos ateityje turi būti veiksmingesnės. Vyriausybėms priimant sprendimus dėl investicijų į sveikatos apsaugą ir visuomenės sveikatą, svarbiausią vaidmenį vaidina visuomenės senėjimas ir su tuo susijęs didėjantis sergamumas lėtinėmis ligomis. Europoje 8 iš 10 žmonių, 65 metų amžiaus ir vyresni, serga lėtinėmis ligomis, tokiomis kaip diabetas bei širdies ir kraujagyslių ligos. Visoje ES lėtinių ligų gydymui kasmet išleidžiama maždaug 700 milijardų eurų.

Šis trejų metų ES jungtinės veiklos projektas „**Dėl lėtinių ligų ir sveiko senėjimo visą gyvenimą**“ (toliau – JA-CHRODIS), kurį bendrai finansuoja Europos Komisija, valstybės narės (taip pat Islandija ir Norvegija) ir 73 partneriai, skirtas padėti mažinti lėtinių ligų našlą palengvinant su lėtinėmis ligomis ir sveiku senėjimu susijusios gerosios praktikos mainus ir vystymą.

JA-CHRODIS naudoja „gerosios praktikos“ apibrėžimą, kurį nustatė Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacija: „geroji praktika – tai ne tik gera praktika, bet ir tokia, kuri pasitvirtino ir davė gerų rezultatų, todėl rekomenduojama kaip pavyzdinė. Tai sėkminga patirtis, išbandyta ir patvirtinta plačiąja prasme, kuri buvo pakartota ir kuria verta dalytis, kad daugiau žmonių galėtų ją perimti.“¹.

Nustatytos keturios pagrindinės sritys, kurias reikia nuolat vystyti:

- sveikatos stiprinimas ir lėtinių ligų pirminė prevencija;
- organizacinės intervencijos, orientuotos į darbą su keliomis lėtinėmis ligomis sergančiais asmenimis;
- intervencijos, skirtos įgalinti lėtinėmis ligomis sergančius asmenis;
- su diabetu susiję nacionaliniai planai.

¹ Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacija (FAO). 2013 (9). FAO geroji praktika: patirties kapitalizacija nuolatiniam mokymuisi. <http://www.fao.org/docrep/017/ap784e/ap784e.pdf> (žiūrėta 2017 m. sausio 3 d.)

12 PRAKTIKOS ĮGYVENDINIMO ŽINGSNIŲ SIEKIANT SUMAŽINTI LĒTINIŲ LIGŲ NAŠTĄ

1. SUKURKITE SAVO PRAKTIKOS MODELĮ

Sukurkite praktikos modelį, kurį norite įgyvendinti ar pagerinti remdamiesi turimais faktais ar gerąja praktika, ir parenkite konkretų planą šiam tikslui pasiekti. Plane numatykite stebėseną ir vertinimą.

2. ĮGALINKITE TIKSLINĘ ASMENŲ GRUPĘ

Nustatykite savo tikslinę asmenų grupę ir pasistenkite juos įtraukti į kūrimo ir vertinimo procesą.

3. UŽTIKRINKITE ADEKVATŲ INVESTAVIMĄ IR IŠTEKLIŲ SKYRIMĄ

Pasirūpinkite, kad praktikos finansavimas leistų įtraukti svarbiausius jos veiksmingumą užtikrinančius elementus. Stenkitės pasiekti kuo didesnę apimtį, kartu išlaikydami praktiką veiksmingą.

4. BŪKITE VISAPUSIŠKI, BET NE PER DAUG SUDĒTINGI

Stenkitės orientuotis į visus atitinkamus veiksnius (įskaitant socialinius) ir naudoti skirtingas strategijas, pritaikytas skirtingoms aplinkoms ir vietos situacijoms, atsižvelgiant į praktikos apimtį. JA-CHRODIS daugybinių ligų priežiūros modelis yra rekomenduojamas būdas orientuotis į pacientus, turinčius didžiausius sveikatos priežiūros poreikius.

5. REGULIARIAI BENDRAUKITE SU ATITINKAMOMIS SISTEMOMIS

Užtikrinkite tvirtą, gerai ištekliams aprūpintą stebėsenos ir ryšių komponentą, būtiną tarpsektoriniam koordinavimui. Įgyvendinkite veiksmingas partnerystes: „sveikatos aspektai visose politikos srityse“ požiūrio sveikatos stiprinimo srityje, daugiadisciplininių ir tarpsektorinių sveikatos priežiūros komandų, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystes. Drauge su socialinės rūpybos, žemės ūkio, transporto, švietimo, užimtumo ir finansų sektoriais galima pasiekti daugiau.

6. ŠVIESKITE IR MOKYKITE

Švieskite specialistus ir kitus asmenis, dalyvaujančius praktikos įgyvendinime siekiant bendro ir ilgalaikio tikslo, įskaitant, pavyzdžiui, globėjus. Mokykite juos atlikti aukščiausios kokybės darbą ir koordinuoti tarpusavio veiklą.

7. GERBKITE ETIKOS PRINCIPUS

Įgyvendinkite intervencijas proporcingai poreikiams. Tikslai ir strategija turi būti suprantamai pateikti tikslinei asmenų grupei ir suinteresuotiems subjektams. Būtina gerbti ir skatinti tikslinės asmenų grupės prioritetus bei autonomiją.

8. LAIKYKITĖS GERO VALDYMO PRINCIPŲ

Aiškiai nustatykite ir aprašykite organizacijos struktūrą. Pasirūpinkite, kad ji būtų skaidri ir suprantamai pateikta (t. y., atsakomybės uždutys, komunikacijos srautai, darbas ir atskaitomybė). Siekite, kad visos suinteresuotosios šalys jaustųsi įsipareigojusios.

9. UŽTIKRINKITE TVARUMĄ IR PLĒTRĄ

Turėkite savo intervencijos ilgalaikę koncepciją ir padarykite ją kaip galima ekonomiškai veiksmingesnę. Atsižvelkite į faktą, jog sveikatos stiprinimas ir ligų prevencija yra ekonomiškai veiksmingos priemonės.

10. PASIRŪPINKITE, KAD BŪTŲ LAIKOMASI LYGYBĖS PRINCIPŲ

Imkitės specialių veiksmų spręsdami socialinius sveikatos veiksnius ir atsižvelkite į lygybės aspektą, taip pat į žmonių grupes, kurioms yra didžiausias nelygybės pavojus (pvz., lytį, socialinį ir ekonominį statusą, etniškumą, kaimo ar miesto vietovę, pažeidžiamas grupes).

11. VERTINKITE

Nuolat stebėkite ir vertinkite savo intervenciją ir gerąją praktiką. Pasirūpinkite, kad būtų nustatyta tinkama vertinimo sistema, skirta vertinti struktūrą, procesą, padarinius ir rezultatus.

12. PASINAUDOKITE CHRODIS PLATFORMA

Įkelkite savo praktikos duomenis į CHRODIS platformą, ir ją peržiūrės išoriniai vertintojai. Gaukite atsiliepimus, kad galėtumėte pagerinti savo praktiką. Paskleiskite savo praktiką plačiai auditorijai per CHRODIS platformą. Mokykitės iš kitų prisiregistravusiųjų prie CHRODIS platformos, kreipkitės į juos ir bendradarbiaukite su jais bendros svarbos klausimais.

